Дәрбәнд

ДОСТЛУГ. ГАРДАШЛЫГ. БИРЛИК

100 јүз ил сизинләјик 1920-2020

Тәсисчиләр: ДАҒЫСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МӘТБУАТ ВӘ ИНФОРМАСИЈА НАЗИРЛИЈИ

12+

№43 (98287) 1920-чи илдән чыхыр 23 октјабр 2020-чи ил ҹүмә. *Гијмәти 2 рубл.*

Тәбрик етмишдир

Дағыстанын башчысы вәзифәсини мүвәггәти ичра едән Серҝеј Меликов республиканын јол тәсәррүфаты ишчиләрини пешә бајрамы-јол тәсәррүфаты ишчиләри Күнү мүнасибәтилә тәбрик етмишдир.

«Јол иншаатчыларынын, мүһәндисләрин, лајиһәчиләрин әмәји сајәсиндә Дағыстанда һәр ил онларла көрпү вә јүз километрләрлә автомобил јоллары тикилир вә тәмир едилир, республиканын шәһәр вә рајонлары илә етибарлы нәглијјат рабитәси тәмин олунур. Уҹгар кәндләрин сакинләри үчүн мүасир јоллар сосиал рифаһын, әразиләрин инкишафынын вә лајигли һәјат тәрзини тәмин едән ваҹиб һиссәсидир. Бу ҝүн республиканын јол тәсәррүфатында 2,5 минә гәдәр адам чалышыр. Сизин билик вә баҹарығыныз «Тәһлүкәсиз вә кејфијјәтли автомобил јоллары» милли лајиһәсинин, јол вә күчәләрин норматив вәзијјәтә ҝәтирилмәсинә јөнәлдилмиш бәләдијјә бирләшмәләринин күчә- јол шәбәкәсинин тәмири, ЈНһ сајынын азалдылмасы үзрә республика програмынын һәјата кечирилмәсинә хидмәт едир.

Әминәм ки, сизин билијиниз, тәҹрүбәниз, пешәкарлығыныз Дағыстанын јол комплексинин гаршысында дуран вәзифәләрин бундан сонра да уғурла јеринә јетирилмәсинә хидмәт едәҹәкдир. Сизә ҹан сағлығы вә фираванлыг, республикамызын сакинләринин рифаһы наминә мәсул әмәкдә јени наилијјәтләр арзулајырам»,-дејә вурғуламышдыр.

Илк бөјүк гәләбә

Абдурәшид Сәдуллајеви, Заур Уҝајеви, Абасһаҹы Мәһәммәдову, Һаҹымурад Рәшидову, Разамбәј Жамалову, Әһмәд Усманову, Даурен Куруглијеви, Әлихан Жабрајылову вә галан бүтүн атлетләри, еләҹә дә Дағыстанын јығмасы вә мүтәхәссисләрини, сәрбәст ҝүләшмә үзрә Русија чемпионатында газандығы мүкафатларла тәбрик едирәм. Мүхтәлиф дәјәрли 21 медал, о ҹүмләдән 8-и гызыл- белә триумфу нүфузлу турнирдә өлкәмизин һеч бир реҝиону һәлә газана билмәмишдир.

Бүтүн Дағыстан халгы сизин газандығыныз парлаг наилијјәтләриниз вә рекордларынызла фәхр едир. Бу ҝүн ҝәнҹләрә киминлә тән олмаға, кимдән һәм идманда, һәм дә ҝүндәлик һәјатда нүмунә ҝөтүрмәјә кимсә вардыр. Мәгсәдјөнлүк вә дәрк едилмиш фәдакар әмәк- бах бунлардыр характери бәркидән, инсани шәхсијјәт едән. Истедадлы, руһлу, мәтин идманчыларын бөјүк нәслини јетишдирән мүдрик вә дөзүмлү һамиләрә бөјүк тәшәккүрләр олсун. Әминәм ки, бундан сонра да бизим ҝүләшчиләримиз Үмумрусија вә Бејнәлхалг сәвијјәли јарышларда ҝөркәмли нәтиҹәләр нүмајиш етдирәҹәкләр. Сизә мөһкәм ҹан сағлығы вә јени јадда галан уғурлар диләјирәм.

КӘНД ТӘСӘРРҮФАТЫ

Мәһсулумуз кејфијјәтли, еколожи тәмиз вә тәһлүкәсиз олмалыдыр

Октјабрын 19-да Дағыстанын башчысы вәзифәсини мүвәггәти иҹра едән Серҝеј Меликов вә Русијанын кәнд тәсәррүфаты назиринин биринҹи мүавини Ҹамбулат Хатуовун рәһбәрлији алтында кечирилмиш мүшавирәдә Дағыстанын кәнд тәсәррүфаты инкишафынын приоритет истигамәтләри башлыҹа мөвзу олмушдур. Ҹамбулат Хатуовун вә РФ кәнд тәсәррүфаты назирлијинин нүмајәндәләринин республикада олмасыны саламлајан Серҝеј Меликов демишдир: «Бизим проблемләримизә, ишимизә федерал идарәнин диггәт јетирмәси чох хошдур. О саат демәлијәм ки, бу мәним үчүн икигат фајдалыдыр. Чүнки јениҹә ишә башладығым мүддәтдә бу ҹүр сәфәрләрин саһәнин инкишафынын планлашдырылмасы үзрә сонракы ишә мүсбәт тәсири олур».

Мүшавирәнин әсас мөвзусуна кечән Серҝеј Меликов демишдир: «Агросәнаје комплекси республиканын игтисадијјатынын башлыҹа саһәсидир. Бу тарихән belә олуб. Әсас фондларын 13 фаизи, республиканын игтисади фәал әһалисинин 30 фаизә гәдәри бу саһәдә ҹәмләшдирилиб, кәнд әһалисинин сајы 55 фаиз тәшкил едир. Бу Краснодар дијарындан сонра икинҹи ҝөстәриҹидир. Бунунла әлагәдар Серҝеј Меликов гејд етмишдир ки, агросәнаје комплекси хејли дәрәҹәдә бүтүн халг тәсәррүфатынын вәзијјәтини вә республиканын әксәр һиссәсинин сосиал- игтисади сәвијјәсини мүәјјән едир. Онун сөзләринә ҝөрә дөвләт тәдбирләри сајәсиндә 2019-ҹу илин јекунларына ҝөрә кәнд тәсәррүфаты мәһсуллары истеһсалынын үмуми һәҹми 1,5 фаиз артмыш вә 132,9 милјард рубл тәшкил етмишдир. Бунунла јанашы, биткичилик вә һејвандарлыг мәһсулларынын әсас нөвләринин истеһсалы һәҹмләринин мүсбәт динамикасы тәмин едилмишдир. Ҹари илин 9 ајы әрзиндә 89,3 милјард рубл мәбләғиндә үмуми кәнд тәсәррүфаты мәһсуллары истеһсал едилмишдир ки, бу да өтән илин мүвафиг дөврүнә нисбәтән 100 фаиздән артыг тәшкил едир. Русијанын кәнд тәсәррүфаты назирлији тәрәфиндән республиканын агросәнаје комлексинә чох бөјүк диггәт ҝөстәрилир вә илк нөвбәдә онун көмәкчи саһәләринә хејли малијјә дәстәји верилмәси һесабына ирәлиләјиш мүшајиәт олунур. Белә ки, 2019-ҹу илдә республиканын агросәнаје комплексинин дәстәјинә федерал бүдҹәдән 3 милјард рубл, ҹари илдә исә һәмин мәгсәдләрә 3,4 милјард рубл һәҹминдә федерал вәсаитләр ајрылмышдыр. Буна ҝөрә Ҹамбулат Хизирович сизә вә сизин симанызда Русијанын кәнд тәсәррүфаты назирлијинин бүтүн ишчиләрини баша дүшдүјүнүзә вә республиканын аграр ишчиләринә даими дәстәјә ҝөрә тәшәккүрүмү билдирмәк истәјирәм.

Мөвзунун давамы олараг о, билдирмишдир ки, һеч нәјә бахмадан республиканын аграр ишчиләри бүтүн мөвсүм ишләринин вахтында јеринә јетирилмәсини тәмин едирләр. Бу да кәнд тәсәррүфаты мәһсуллары истеһсалы һәҹмләрини даһа да артырмаға вә әрзаг тәһлүкәсизлијини тәмин етмәјә имкан верәҹәкдир.

«Ҝөстәрилән мәсәләләрин һәлли үчүн Дағыстанын бөјүк потенсиалы вардыр. Русијада олан хырда бујнузлу һејванларын 20 фаиздән чоху биздә ҹәмләшдирилмишдир. Бу ҝөстәриҹијә ҝөрә биз өлкәдә биринҹи јери тутуруг. Русијада истеһсал едилән кәнд тәсәррүфаты мәһсулларынын 8,3 фаизи, ҝүнәш мәһсулунун 3,1 һиссәси, мејвәләрин 4 фаизи вә јун истеһсалынын 25 фаиздән артығы республиканын пајына дүшүр. Бунунла әлагәдар саһәнин потенсиалындан максимум истифадә едилмәси, о ҹүмләдән кәнд ишчиләри үчүн әлверишли јашајыш шәраитләринин јарадылмасы ән ваҹиб вәзифәдир»,-дејә Серҝеј Меликов башлыҹа мөвгеләри ҝөстәрмишдир.

Јени вәзифәјә тәјин олунмасы мүнасибәтилә Серҝеј Меликову тәбрик едән Ҹамбулат Хатуов ону Русија кәнд тәсәррүфаты назири Дмитри Патрушев адындан тәбрик етмиш вә онун јүксәк пешәкар олдуғуну гејд етмишдир.

Приоритетләри садалајан назир мүавини әлавә етмишдир: үзүмчүлүјүн, бағчылығын, тәрәвәзчилијин ҝәләҹәк инкишафы кәнд тәсәррүфаты назирлији модернләшдирмә саһәсиндә реализә едәҹәк лајиһәләрлә билаваситә бағлы олаҹагдыр. Һазырда мүвафиг програм һазырланыр.

Дағыстанын кәнд тәсәррүфаты үчүн верилән суварма сују һәҹмләринин артырылмасындан өтрү јахын онилликдә тәкҹә модернләшдирмә јох, һәм дә јени тикинти башланылмасы үзәриндә ишләјирик. Дағыстанын шималында өлкәмизин диҝәр реҝионларында олдуғу кими отлаглар гураглыға мәруз галмышдыр. Биз бу мәсәләдә дә практики көмәк ҝөстәрмәјә чалышаҹағыг.

Мүшавирә чәрчивәсиндә бу мәсәләни һимајә едән реҝионал Һөкумәт Сәдринин мүавини Абдулмүслүм Абдулмүслүмов әсас мәрузә илә чыхыш етмишдир. Өз чыхышынын әвәлиндә о, гејд етди ки, Дағыстан агросәнаје комплексинин динамик инкишафыны нүмајиш етдирән Русијанын реҝионлары сырасындадыр.

«Үмумијјәтлә бу саһәнин инкишафы илк нөвбәдә федерал мәркәз тәрәфиндән ҝөстәрилән дөвләт дәстәјинин нәтиҹәсидир», дејә Абдулмүслүмов гејд едәрәк, Русијанын кәнд тәсәрүрфаты назирлијинә јерли аграр ишчиләрә ҝөстәрдији көмәјә ҝөрә тәшәккүрүнү билдирмишдир.

Сонра А.Абдулмүслүмов республикада һејвандарлығын инкишафы саһәсиндә ҝөрүлән ишләрдән данышмышдыр. О, хатырлатмышдыр ки, Дағыстан өлкәмиздә бу саһәнин лидери статусуну горујуб сахлајыр.

«Дағыстанда илдә 16 мин тон јун вә 40 мин тон гојун әти истеһсал олунур ки, бунун 15 мин тону Русијанын реҝионлары тәрәфиндән алыныб апарылыр», дејә витсе-назир данышмышдыр.

О, һәмчинин дә кәнд әразиләринин, мелиорасијанын, республиканын ихраҹ потенсиалынын арты-

→ 2

Мәһсулумуз кејфиијјәтли,еколожи тәмиз вә тәһлүкәсиз олмалыдыр

1⟻

рылмасы саһәсиндә көрүлән ишләрдән дә мәлумат вермишдир.

Дағыстанын кәнд тәсәррүфаты вә әрзаг назири Абзаһир Һүсејнов республикада «Кәнд әразиләринин комплекс инкишафы» дөвләт програмынын һәјата кечирилмәсинин кедишаты һаггында әтрафлы данышмышдыр. Назирин фикринчә «2014-2019-чу илләрдә кәнд әразиләринин дајаныглы инкишафы» федерал мәгсәдли програм Дағыстанын кәнд јерләринин сосиал-мүһәндис инфраструктурунун јахшылашдырылмасына күчлү тәкан вермишдир. Бунунла белә гејд едилмишдир ки, һәлә дә һәлл едилмәмиш чохлу мәсәләләр галмышдыр ки, бунунла әлагәдар республика кәнд әразиләринин комплекс инкишафы јени програмын һәјата кечирилмәсинә фәал гошулмушдур. Хүсусилә 706,7 милјон рубл мәблəғиндә сосиал вә мүһәндис инфраструктурлу 17 објектин тикинтиси нәзәрдә тутулмушдур. Назир мүшавирә чәрчивәсиндә федерал назирлијә бир сыра тәклифләрлә мүрачиәт етмишдир.

Чамбулат Хатуов өз тәрәфиндән республикада сертификасијадан кечирилмиш мал кәсмә мәнтәгәләринин артырылмасынын вачиблијини көстәрмишдир. Бунунла јанашы о, хатырлатмышдыр ки, Русијанын кәнд тәсәррүфаты назирлији бу мәнтәгәләрин тикинтиси вә реконструксијасына күзәштли кредитләр верәчәкдир.

Сөзүнүн давамында Хатуов јун сатышынын реализә едилмәси саһәсиндә мөһкәм иш апарылмасынын вачиб олдуғуну көстәрмишдир.

Сонра «Меливодхоз РД» Федерал Дөвләт Бүдчә Идарәсинин директору Залкип Гурбановун республиканын мелиоратив комплексинин инкишафынын вәзијјәти вә приоритетләри һаггында мәлуматы динләнилмишдир. О, гејд етмишдир ки, сувармасыз Дағыстанда кәнд тәсәррүфаты мәһсуллары истеһсалы принсипчә гејри- мүмкүндүр. Советләрдән сонракы дөврдә су тәчһизаты мәсәләси чидди дурур вә мелиорасија објектләринин реконструксија вә тәмир ишләринин көрүлмәси мәсәләси чох пис һәлл олунур. Лакин Русијанын кәнд тәсәррүфаты назирлијинин дәстәји сајәсиндә сон бир нечә илдә вәзијјәт дәјишмәјә башламышдыр.

Мүзакирәләр чәрчивәсиндә ДР Һөкумәтинин Сәдри Артјом Здунов да чыхыш етмишдир. О, республикада бајтарлыг хидмәтинин фәалијјәти үзәриндә дајанмышдыр. Бурада мүәјјән мәсәләләр јараныр: Биз Сибир хорасы вә һејван мәншәәли туллантыларла үзләширик»,- дејә баш назир гејд едәрәк, әлавә етмишдир ки, мәсәләнин һәлли бајтарлыг хидмәтиндә инзибати дәјишикликләрә сәбәб олачагдыр.

Здуновун диггәт јетирдији икинчи мәсәлә лизингин инкишафына диггәт јетирилмәси олду. О, демишдир ки, коллектив истифадә үчүн техника алынмасы һәмин механизмин кәнд тәсәррүфаты истеһсалы үчүн хүсусилә вачибдир.

Мүшавирәјә јекун вуран Чамбулат Хатуов билдирмишдир ки, «Росагролизинг» васитәсилә Дағыстанда техника алынмасы имканы бәрпа едилмишдир. Әмәкдашлығын гајдаја салынмасы сајәсиндә алынмыш техиканын сајы да артмышдыр.

ДР Башчысы вә Һөкумәтинин мәтбуат хидмәти

Маһачгаланын фәхри вәтәндашы ады дөрд хејријјәчијә верилди

Коронавирусла мүбаризәдә әмәји олан дөрд хејријјәчи Маһачгаланын фәхри вәтәндашы адына лајиг көрүлүб.

Фәхри ада лајиг көрүлән хејријјәчиләр арасында сенатор Сүлејман Кәримов, ФСБР-нин Биринчи витсе-президенти Омар Муртазәлијев, Peretz Group ширкәтинин саһиби Зијавудин Абдурәһманов вә “Азимут” АЧ-нин баш директору Әскәр Саидов да вар.

«ДАҒЫСТАН» РИА

Абдулманап Нурмагомедовун хатирәсинә футбол турнири кечириләчәк

Дағыстан Республикасынын футбол мәшгчиси Һачы Һачыјев РБ-Спорт порталына ачыгламасында Абдулманап Нурмагомедовун хатирәсинә футбол турниринин Маһачгалада тәшкил едиләчәјини сөјләди.

“Биз Һәбиблә әлагә сахламалы идик, лакин о, инди һеч кимлә әлагә сахламыр, чүнки дөјүшә һазырлашыр”- деди Һачыјев.

“Атасынын хатирәсинә бир турнир кечирмәк истәјирик, ичазә истәмәли идик. Нәтичәдә ичазә алдыг вә турнир баш тутачаг”.

Мәшгчинин сөзләринә көрә, хатирә турнири Русијада футбол мөвсүмүнүн сонунда баш тутачаг. Хатирә турниринде Дағыстандан иштирак етмәк истәји олан бүтүн командалар иштирак едәчәкдир. Бурада һәмчинин “Анжи” вә “Динамо” командаларынын, һабелә мүхтәлиф һәвәскар клубларын чыхышы көзләнилир.

ИЧТИМАИЈЈӘТ

Мараглар арасында таразлыг тәмин олунмалыдыр

Русија халглары Ассамблејасынын фәхри сәдри Рамазан Абдулатипов Газахыстан халглары Ассамблејасы јубилеји вә мәнәви разылашма Күнү шәрәфинә тәшкил оунмуш «Мәнәви разылашма дүнјанын әсасыдыр» онлајн конфрансында иштирак етмишдир. Бу һагда сијасәтчи өз инстаграмында мәлумат вермишдир.

Онлајн конфрансында 200-дән артыг мәшһур елм, мәдәнијјәт хадимләри вә 70-дән артыг өлкәдән олан ичтимаи фикир лидерләри иштирак етмишләр. Р.Абдулатипов өзүнүн мәрузәсиндә Газахыстан вә Авроасија халглары арасындакы мәнәви разылашмада Газахыстанын биринчи Президенти Нурсултан Назарбајевин ролуну гејд етмишдир. о, конфранс иштиракчыларынын диггәтини мүасир дүнјанын моделинин базар игтисадијјатына, либерал игтисадијјата әсасланмасыны вә чәмијјәтдә фәрди вә груп егоизмә, тәбии инстинктләрә вә мадди тәләбләрә кәтириб чыхардығына јөнәлтмишдир. Она көрә дә һакимијјәт вә чәмијјәт гаршысында дуран вәзифә инсанларын мадди вә мәнәви мараглары, руһу вә чаны арасында таразлыг јаратмагдыр. Мүасир дүнјанын инкишафында башлыча гаршыдурма мәһз мәдәнијјәт вә наданлыг арасындакы зиддијјәтләрдир»,-дејә јазмышдыр.

О, еләчә дә инсани мүнасибәтләрдән, чәмијјәтин идарә олунмасында, егоизмдән вә зоракылыгдан сәмимијјәт вә мәһәббәтә кечмәсинин вачиблијини дә гејд етмишдир.

«Коронавирус пандемијасы егоизм вә исрафчылығын әсасында инкишаф моделинин зијанкарлығыны нүмајиш етдирмишдир. Бу, модел ибтидаи инстинктләр әсарәтиндә јашамағы давам едәрәк дүнја халгларынын мәнәви- мәдәнијјәт вә әхлагыны, о чүмләдән инсанларын комфортлу һәјатынын гурулмасы, инсани мүнасибәтләрин һармонијасына наил олунмасындан истифадә едилмәси үчүн Русија халгларынын бөјүк тәчрүбәсини керијә атыр»,- дејә Русија халгларынын фәхри Ассамблејасынын фәхри сәдри билдирмишдир.

Даһи Низаминин абидәси учалдылмышдыр

Бу јахынларда Дәрбәнд шәһәриндә- Нарын-Гала истеһкамынын мүшаһидә мејданчасында Шәргин бөјүк шаири вә мүтәфәккири Низами Кәнчәвијә абидә гојулду. Бу һагда шәһәр администрасијасынын мәтбуат хидмәти мәлумат вермишдир. “Дәрбәнд шәһәр мүдиријјәтинин рәһбәрлији мүсабигә әсасында абидәнин ән јахшы лајиһәсини сечди. Мүәллиф Маһачгаладан олан һејкәлтәраш Магомед-Әли Әлијевдир”,- дејә мәлуматда билдирилир. Абидә гранит вә бүрүнчдән бир ескиз әсасында һазырланмыш, вә шаир әлиндә кағыз, гәләмлә иш јериндә отурмуш шәкилдә тәсвир едилмишдир. Һазырда шаирин адыны дашыјан парк шәһәрдәки ән бөјүк парклардан биридир вә һазырда тәмир олунур. Иш баша чатдыгдан сонра абидә галадан чыхарылараг парка гојулачаг.

“Узун мүддәт Низами Кәнчәвинин мүнтәзәм олараг вандал едилмиш абидәсини нечә горујачағымызы дүшүндүк. Әввәлки абидә көврәк олан сементдән иди вә хулиганлар ондан истифадә едирдиләр. Јени абидә бүрүнч вә гранитдән һазырланыб. Бундан сонра абидә хулиганлар тәрәфиндән вандализмә мәруз галмајачаг. Һәм дә абидәјә вә ағача ишыгландырма гурашдырмаг үчүн көстәриш вердим. Бу, шәһәрин һәр сакининин вә гонагларынын көрмәк истәдикләри мөһтәшәм бир нағыл атмосфери јарадачаг ”, -дејә Дәрбәнд шәһәр мүдиријјәтинин башчысы Хизри Абакаров ачыгламышдыр.

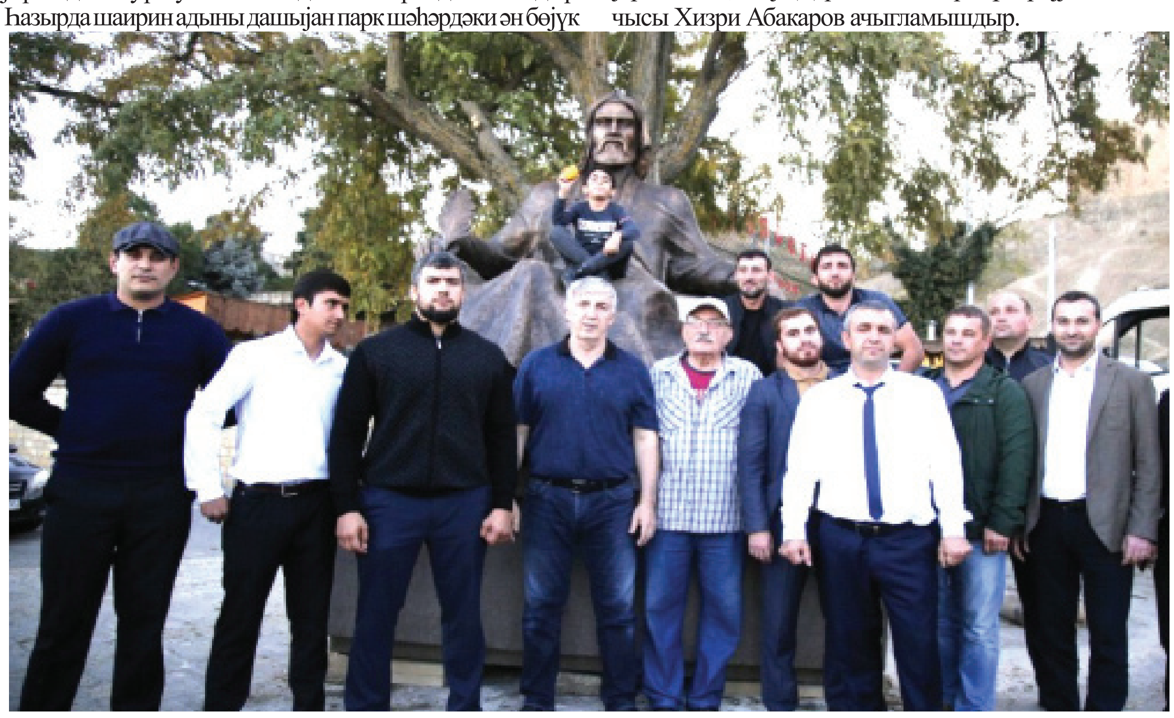

СИЗИН КИТАБ РӘФИНИЗ

Үрәјим Вәтәнлә дөјүнүр

Дәрбәнд та гәдимдән өз тарихи дастанлары, озанлары илә танылыб. Диләфруз Дәрбәнди, Зәрникар Дәрбәнди кими ел сәнәткарларыны јетишдирән Улу Дәрбәнд бу күн дә өз дәјәрли зәрләрини јетишдирмәкдәдир. Кәрбәлајы Һәвва, Рәна Дәрбәндли кими јазарлары олан бу улу дијар, һәлә дә, өз дәјәрләрини горумагдадыр. 20-чи әсрин икинчи јарысында, Дәрбәнд рајонунун Рүкәл кәндиндә бир гыз дүнјаја көз ачды. Бу гыз, өз бәмбәјаз сачлары илә Гар гыза бәнзәјирди. Бу гыз бөјүдү вә бүтүн јашдылары кими орта мәктәбә јазылды, амма һарадан биләјдиләр ки, о бу тәһсил јолунун лап башланғычындан кери дөнәчәк. Чәми икичә ај мәктәбли олду вә нәһајәт, бир јағышлы күн онун ушағлығына сон гојду. Бу бизим Дәрбәндимизин танынмыш шаир гызы, өз сәсијлә шеирләри, инсанлығы илә һәр кәсин севимлиси нәғмәкар шаир Зејнәб Дәрбәндлидир.

Зејнәб ханым мәктәбә кедиб һамы кими тәһсил алмады, амма сынмады да. О, өз дәфтәр китабыны, гәләмини атмады, јазыб охумағы өз-өзүнә өјрәнди. Вахт кечди, Зејнәбин јашыдлары мәктәби битирди, кими тәһсил алды, кими аилә гуруб ана олду. Бу һәјатын һәр ачысыны дадан, бүтүн чәтинликләрә синә кәрән гыз һәјатын һәр ојунуну позмағы бачарды, вә һәјатыны поезијаја бағлады. Өз доғма кәндиндән Дәрбәндә кәлди, јазыб - јаратмаға башлады. Јаздығы һәр шеири ики көзүндән әлил олан, илләрчә Рүкәл кәнд совхозунда чан гојан вә өмрүнүн јашамалы вахтында көз нуруну итирән анасына дејирди. Анасы она һәм ана, һәм мүәллим иди. Зејнәб ханым 2008-чи илә кими анасы үчүн өз арзуларынын үстүнү өртдү вә она гуллуг етмәјә башлады. Чүнки

1992-чи илдән,анасынын көзләри тутулмушду. Зејнәб үчүн исә һәр шејдән өнәмли анасы Фәридә ханым иди. 2008-чи илдә анасы сон анында она вәсијјәт етди деди ки, сән мәнә көрә јарымчыг гојдуғун дүнјана гајыт гызым. Вә мәнә сөз вер ки, сән бир шаир сәнәткар олараг һәм Дағыстанда, һәм Азәрбајҹанда танынаҹагсан. Бах онда мән мәзарымда раһат ујујарам. 2008-чи илдә чап «Өмүр карваны» китабыны чап едә билмәди, чүнки мәктәб охумајан бир гызын шеир јазмағына һеч ким инанмырды.

2009-чу илин сон ајларында, Зејнәб өз әл јазмаларыны көтүрүб Азәрбајҹана кетди. Вә орада дәфтәрләрини нәшријата тәгдим етди. Она дедиләр ки, ики күннән кәл, чаваб верәрик. Зејнәб һәјәчан ичиндә бу ики күнү, ики әср кими јашады. Нәһајәт, о күн кәлди вә Зејнәб нәшријата кетди. Нәшријатда

ондан сорушдулар,китабына һансы ады вермәк истәрдин? О, көврәк сәслә «Өмүр карваны» деди. Она дедиләр, сизи тәбрик едирик, китабынызы чапа көтүрүрүк. Зејнәбин көзләри севинч јашлары илә долмушду. Деди ки, китабымын үстүнә Низами Кәнчәвинин шәклини гојун. Сорушдулар ки, нијә? Гајытды ки, мәни кимсә танымыр, онун шәклинә көрә бәлкә кимсә әлинә алар. Онда она дедиләр ки, сәнин китабына өз шәклин кедәчәк сән дә өз дөврүнүн Зејнәби олачасан, чүнки шеирләрин үрәјә ахыр. Адыны нечә јазаг, суалына, Зејнәб! Зејнәб Дәрбәндли бу тәхәллүсү мәнә анам вериб. Орадакылар да Зејнәбин «Дәрбәнддир» шеириндәки

Она көз дикәнин
үзү гарадыр,
Шаирләри бурда јазыб,
јарадыр.
Зејнәбдән сорушсаз,
јерин һарадыр,
Дејәр Вәтәни, обасы
Дәрбәнддир.

Бу бәндә көрә, бу сәнә чох јарашыр дедиләр. Һәм дә бу тәхәллүсү она халг шаири Зәлимхан Јагуб да тәсдигләмишди.

Зејнәб Дәрбәндли, беләчә илк аддымларыны, учу бучағы көрүнмәјән Азәрбајҹан поезијасына атды. Онун «Өмүр карваны» китабы, астаралы кәнҹ бәстәкар Елмир Мәдәтоғлунун әлинә кечир. О, Зејнәб ханымы китабы илә ахтарыр. Тәсадүф елә кәтирир ки, Зејнәб ханым «Одноклассник» сәһифәси ачыр вә адыны орада Дәрбәндли шаирә Азәри гызы јазыр! Вә беләчә дә Елмир Мәдәтоғлу Зејнәб ханымла таныш олур. Бу танышлыг индијә кими Зејнәб ханымын 60- дан чох шеиринә маһныларын јаранмасынын тәмәли олду. Елмир бәј Зејнәбимизин шеирләринә бир чох маһны јазыб. Азәрбајҹан Дөвләт Драм театрынын актрисасы, ДР әмәкдар артисти Севда Бејбалајеванын ифасында сәсләнән мөһтәшәм достлуг

маһнысы, театрын актрисасы Диләфруз Шихмәммәдованын ифасында «Көз бәбәјим Дағыстаным», Азәрбајҹан Драм театрынын актјоры ДР әмәкдар артисти Мәһәррәм Өмәровун ифасында «Улу Дәрбәндим», өз ифасында олан бир чох маһны, о чүмләдән «Дәјанәтли Дағыстаным», «Дәрбәндим», «Јаша Азәрбајҹан» маһнылары јараныр. Зејнәб ханым 2015-чи илдә Түркијәнин Анталија шәһәринә фестивала кедир, бир чох шаир вә јазарларла таныш олур. Вә орда шаир- журналист «Азад гәләм» гәзетинин, индики «Азад гәләм» журналынын баш редактору Нәчибә Илкинлә таныш олур. Бу танышлыг Зејнәбин Азәрбајҹан поезијасында өз имзасыны бөјүк һәрфләрлә јаздырды. Мәктәб охумајан бу гыз, өз устадындан чох шејләри өјрәнди. Нәчибә Илкин, Зејнәбә һәм ана, һәм устад олду. Ону һагсызлыглардан горуду вә нәһајәт, Зејнәб өз әввәл јаздығы шеирләриндә сәһвләр тапмаға башлады. 2016-чы илдә Зејнәб ханымын рәһбәрлији илә ATESH -2016 адлы Антолокија китабы ишыг үзү көрдү. Китабда Азәрбајҹан, Түркијә вә Дәрбәнд шаирләринин дә шеирләри јер алды.

Ики чәмәннән чичәк дәриб, икили Вәтән һәсрәтли шаир Зејнәб Дәрбәндлинин «Үрәјим Вәтәнлә Дөјүнүр» адлы нөвбәти шеирләр китабы чыхды. Биз онун һәјат һекајәсиндән бир дамланы сизләрә тәгдим етдик. Зејнәбин һәјат китабы бөјүк һәчмдәдир, ону там олараг јазмагчүн бир өмүр белә јетмәз. Зејнәб Дәрбәндли Русија мүасир әдәбијјатында да өз сөзүнү демиш шаирдир. Русија Јазычылар Бирлијиндән өлкә башчысы В. Путинин имзасы илә Русијада јашајан халгларын чап олундуғу Поезија, Ушаг әдәбијјаты вә һекајәләр адлы китабларда З.Дәрбәндли дә јер алыб. 2019-чу илин нојабрында Зејнәб ханым Новосибирск вилајәтиндә һәмкары Ф.Оручла Дағыстан Азәрбајҹанлыларыны тәмсил етмишләр. Зејнәб өз көзәл шеирләри вә ифалары илә фестивалда олан халгларын севкисини газана билиб. Зејнәб ханымын «Дәрбәндин сәси» китабы 2016-чы илдә чап олунду. Бу китабын тәгдиматы Түркијәдә, Бакыда, Астарада вә Дәрбәндә кечирилди. Зејнәб өз шеирләри вә тәхәллүсү илә Дәрбәндин нәһәнк диварларыны онун баш тачы олан Нарын галаны һәр јердә танытды.

Зејнәб ханым артыг 8 китаб мүәллифидир. Октјабрын 16-да Дәмиргапы Дәрбәндин шәһәр мәркәзи китабханасында Зејнәб Дәрбәндлинин «Үрәјим Вәтәнлә Дөјүнүр» јени китабынын тәгдимат мәрасими вә имза күнү гејд едилди. Тәдбири китабхананын директору Диана Әлијева ачды. Тәдбирдә Дәрбәнд шәһәр башчысынын мүавини Видади Зејналов, Самилә Нәҹәфова, Күлчөһрә Сејидова, Рүкәл кәнд Мәдәнијјәт Евинин директору Күлчөһрә Һәсәнова вә Мәтанәт ханым, Азәрбајҹан Дөвләт Драм театрынын коллективи башда ДР әмәкдар мәдәнијјәт ишчиси театрын директору Фирдоуси Әскәров вә театрын режиссору ДР әмәкдар мәдәнијјәт ишчиси Јагут Хандадашова олмагла, иштирак етдиләр.

«Дәрбәнд» республика ичтимаи-сијаси гәзетинин баш редактору Тарлан Әләкпәров, Дәрбәнд шәһәр Мәдәнијјәт Идарәсинин баш тәсисчиси Күлпәри Мирзәбалајева, Азәрбајҹан, Ләзки вә Табасаран шаирләри, јазарлары иштирак етмишләр. «Күлүстан» Әдәби Јазычылар Иттифагынын президенти Таһир Салеһ Зејнәб Дәрбәндлини јени китабы илә тәбрик етмишдир.

Сонра чыхыш үчүн сөз Дағыстан Јазычылар Бирлијинин Азәрбајҹан бөлмәсинин сәдри Фәхрәтдин Оруча верилди. О да чох көзәл сөзләрлә Зејнәб ханымы тәбрик етди.

Тәдбирдә Елман Аббас, Сафијат Чалганскаја,Тәһмираз Имамов, Зејнәб Султанһмәдова, Еминат Заирбәјова, Шүшәханым Кәримова, Минара Һачыјева, Дилфуруз Ханәлијева, Раһимат ханым, Инајәт ханым чыхыш етдиләр.

Дәрбәнд шәһәр 4 нөмрәли мәктәбин ана дили мүәллимләри Сәлимә Исајева вә Диларә Сејидова Зејнәб Дәрбәндлинин шеирләрини охудулар.

Тәдбирдә Осетијадан Кавказ ТВ-нын чәкилиш групунун әмәкдашлары, «Дербентские новости» телеканалынын үзвләри вә видео-оператор Һөрмәт Асланов да иштирак едирдиләр.

Тәдбирин апарычылары, ДР әмәкдар артисти дәјәрлимиз Севда Бејбалајева вә Лена Јунусова иди.

Бу көзәл тәдбирин әрсәјә кәлмәсиндә «Дәрбәнд» гәзетинин мүхбири вә ејни заманда јени китабын корректору Ајна Мәммәдоваја хүсуси тәшәккүр едәрәк деди: «Мән бу тәдбирә садәчә гонаг кими кәлдим, галаныны китабханамызын гызлары Ләтифә ханым, Нәзәндә ханым, Шәмсијә ханым вә Лена ханым һазырламышдылар. Һамы бирликдә бу көзәллији мәним үчүн јаратмышдылар. Мән һәр биринә һәм өз адымдан, һәм дә мәни севәнләр адындан тәшәккүр едирәм».

Тәдбирдә Азәрбајҹан театрынын актјорларынын ифасында Зејнәбин шеирләри сәсләнди. Дағыстан Республикасынын әмәкдар артистләри Мәһәррәм Өмәров, Рәһилә Өмәрова, Севда Бејбалајева, Бесханым Күлмәһәммәдова, Маһир Мәликов, мүғәннинләр Нуријана Шихәлијева, Зејнәб ханымын сөзләринә Елмир Мәдәтоғлунун бәстәләдији маһнылар вә Азәрбајҹан халг маһнылары да сәсләнди.

Биз дә «Дәрбәнд» гәзетинин коллективи адындан Зејнәб Дәрбәндлијә чан сағлығы, узун өмүр вә јени-јени уғурлар арзулајырыг.

Һазырлады:
А.Мәммәдова

И.һ. МУСАЈЕВ-90

Јүксәк пешәкар вә аловлу натиг

Дејирләр, инсанын мәнәви өмрү, физики өмрүндән гат-гат узундур. Чүнки бу дүнјада һәр шеј көлди-кедәрдир. Тәкчә јарадычы әмәкдән, хејирхаһ әмәлдән башга. Әсрин һансы дөврү олурса-олсун, јарадычы әмәјә, хејирхаһ инсанлара еһтијачы олур. Сонра исә илләр өтүр, заман кечир, бу гәбилдән олан инсанлар јаддашларымыздан вә көнүлләримиздән силинирләр. Белә инсанлардан јазмаг истәјәндә истәр-истәмәз мәшһур рус јазычысы А.П.Чеховун сөзләри јада дүшүр: «Инсанда һәр шеј- һәм сифәти, һәм палтары вә һәм дә гәлби көзәл олмалыдыр. Аллаһ-тәала бу инсана бунлардан башга әлавә олараг истедады да бәхш етмишдир. Истедад исә кизләдилмәси мүмкүн олмајан көзәлликдир. Анҹаг фитри истедада чох- аз инсанлар малик олур.

Өтән әсрин икинҹи јарысында Дәрбәнд рајонунун сијаси вә ичтимаи һәјатынын мејданында дағ чајы кими гаршыја чыхан сәдләри јарыб кечән бир инсан чыхмышды. Бу, Иззәт һаҹымәһәммәдович Мусајев иди. Ҹари илдә онун 90 јашы тамам олмалы иди. Анҹаг амансыз өлүм 55 јашында, јәни 35 ил әввәл ону арамыздан апармышдыр.

И.Мусајев 1930-ҹу илин јанвар ајынын сонунда Дәрбәнд рајонунун учгар Муғарты кәндиндә анадан олмушдур. Онун валидејнләри Октјабр Ингилабынадәк кәндли, 1930-ҹу илдән исә Маһач Дахадајев адына колхозун үзвү олмушлар. Бу дөврүн ушагларынын чохунда мүәллимлијә даһа бөјүк һәвәс олмушдур. Чүнки мүәллим һәр јердә ән нүфузлу пешә саһиби сајылырды. 1943-ҹү илдә Муғарты кәнд једдиллик мәктәбини битирдикдән сонра ибтидаи синиф мүәллимләри һазырлајан 6 ајлыг һазырлыг курсларыны баша вуран И.Мусајев доғма кәндиндә мүәллимлик етмәјә башлајыр. Тәһсилини давам етдирмәк үчүн Дәрбәнд педагожи мәктәбинә дахил олур вә 1946-чы илдә бураны мүвәффәгијјәтлә битирир. Бир ил ишләдикдән сонра сәнәдләрини Азәрбајҹан Дөвләт Педагожи Институтунун тарих факүлтәсинә (гијаби) верир вә 1952-чи илдә тәһсилини баша вурур. 1950-ҹи илин октјабр ајында Совет Ордусу сыраларына чағырылыр вә 1952-чи илин декабр ајынадәк Бакы һәрби даирәсинин һава һүҹумуна гаршы мүдафиә гошунларында хидмәт едир. Һәрби мәктәби битирдијинә көрә взвод командири вәзифәсинә тәјин олунмуш вә ордудан баш лејтенант рүтбәсиндә еһтијата көндәрилир. Ордудан тәрхис олундугдан сонра доғма кәндинә гајытмыш вә мәктәбдә ишләмәјә башламышдыр. Мүәллимликлә јанашы, 1944-50-ҹи илләрдә ејни вахтда мәктәбин комсомол тәшкилатынын катиби ишләмишдир. Комсомол ишиндә фәаллығына көрә 1954-ҹү илдә о партија сыраларына гәбул едилир вә 5 ил ардычыл олараг мәктәбин вә колхозун бирләшдирилмиш партија тәшкилатынын катиби вәзифәсиндә чалышыр.

1959-74-ҹү илләрдә о Муғарты мәктәбинин директору вәзифәсиндә чох уғурла чалышмышдыр. Һәмин илләрдә Дәрбәнд рајонунда бир нечә интернат - мәктәб вар иди. Бунлардан бири Муғарты кәндиндә иди вә бу мәктәбдә әтраф кәндләрдән башга, гоншу Табасаран рајонун-

дан вә Дәрбәнд шәһәриндән көлән шакирдләр охујурду. Һәмин илләрдә мән дә бу мәктәбдә охујурдум вә Иззәт мүәллимдән дәрс алмаг мәнә дә нәсиб олмушду. Рус дилини көзәл билмәси, онун сөз еһтијатынын зәнкинлији вә кениш дүнја көрүшүнә малик олмасы һамыны валеһ едирди. Онун дәрсиндә олан сакитлији көрмәсә, инанмалы дејилди. Фәлсәфәни көзәл билән Иззәт мүәллимин хүсусилә ичтимаијјәт дәрсләриндә ишләтдији ифадәләри сонра елә асанлыгла изаһ едирди ки, анлашылмаз һеч бир шеј галмырды. О һәм дә идеоложи ҹәбһәдә чох фәал иди. Идеоложи ҹәбһәдә «Билик» ҹәмијјәти чох мүһүм вә апарыҹы рол ојнајырды. О илләрдә идеоложи иш рајон партија вә комсомол комитәләринин ишинин өзәјини тәшкил едирди. Чүнки ҹәмијјәтин гаршысында јени инсан- Совет адамы тәрбијә етмәк мәсәләси дурурду. Бунунчун күчлү тәблиғатчылар вә тәшвигатчылар лазым иди. Аз бир заманда Иззәт мүәллим идеоложи ҹәбһәнин ән көркәмли шәхсијјәтләриндән биринә чеврилир. Онун апардығы һәр бир мүһазирә вә етдији мәрузә өзүнүн фәлсәфә маһијјәти илә сечилирди.

1955-ҹи илдән башлајараг Сов.ИКП. Дәрбәнд рајон Комитәсинин тәшвигат вә тәблиғат структурунда онун тајы-бәрабәри јох иди. Халг арасында онун нүфузунун артмасы сөзүн әсл мәнасында бир чохларыны горхудурду. Ола билсин ки, мәһз бу фактор онун кәләҹәк талејинә чох мәнфи тәсир етмишдир. Ону һәр јердә көрмәк олурду: кәнд вә рајон Советинин депутаты, Сов.ИКП. Дәрбәнд рајон Комитәсинин вә «Билик» ҹәмијјәтинин үзви иди. Иззәт мүәллимин гајнар һәјатынын фәаллијјәти бир чох мүкафатлара лајиг көрүлмүшдү. О, 1962-ҹи илдә «ССРИ Халг Маарифи әлачысы» дөш нишаны илә тәлтиф олунмуш, сонра «ДМССР мәктәбләринин әмәкдар мүәллими» фәхри адлара лајиг көрүлмүш вә бир чох фәхри вәрәгәләр, тәшәккүрләр алмышдыр.

1960-ҹы илдә Дағыстан мүәллимләринин алтынҹы гурултајынын нүмајәндәси вә өлкәмизин пајтахты Москва шәһәриндә ичтимаијјәт мүәллимләринин Үмумиттифаг семинарынын иштиракчысы олмушдур. Лакин бу наилијјәтләрлә о кифајәтләнмәмиш, алим олмаг арзусу ону тәһсилини давам етдирмәјә вадар етмишдир. Бу мәгсәдлә 1962-1967-чи илләрдә Азәрбајҹан Дөвләт Университетинин «ССРИ тарихи» ихтисасы үзрә аспирантурасына гијаби дахил олмушдур.

1968-чи илдә о «Једдииллик илләриндә Дағыстанын колхоз кәндлиләринин (1955-1965) әмәк наилијјәтләри вә сијаси фәаллығы» мөвзусунда елмләр намизәди диссертасијасыны мүдафиә едир. Рајонун илк тарихчи алиминин партија әвәзинә она бирдәнбирә тәсәррүфат ишинә ирәли сүрүлмәсини анламаг чох чәтин иди, өзү дә керидә галан бир тәсәррүфата.

Рајон Партија Комитәсинин гәрары илә о Муғарты совхозуна директор тәјин олунур. Үзүмчүлүк вә тәрәвәзчилик рајонун игтисадијјатынын әсасыны тәшкил етдијиндән тәсәррүфатлар ихтисаслашдырылмыш совхозлара чеврилирди. Муғартыда исә тәрәвәзчилији инкишаф етдирмәк гејри- мүмкүн иди вә буна көрә дә даһа чох кәлир кәтирән үзүмчүлүјә үстүнлүк верилди. Директор бу вәзифәнин өһдәсиндән баҹарыгла кәлди вә тәсәррүфат илдә 3 мин тондан артыг күнәш мејвәси истеһсал етмәјә башлады. Бунунла јанашы, кәнд әһалисинин күзәраны јахшылашмаға башлады. Директора тәзә «Москвич» маркалы хидмәт машыны верилмишди. Иззәт мүәллимин тапшырығы илә сүрүҹү јолда раст кәлән кәнд сакинләрини гојуб кечмирди. Бу һамы тәрәфиндән чох мүсбәт һал кими гејд олунурду. Адәтән директорларын чоху өз машынына фәһлә адамлары миндирмирди. Директор вәзифәси ону һеч дә гане етмирди. Әсл елм үчүн јаранмыш бу инсанын тәсәррүфат ишләринә ҹәлб едилмәси сөзүн әсл мәнасында дөзүлмәз бир факт иди. Ахы, елм үчүн доғулан инсанларын башга саһәләрә јөнәлдилмәси әдаләтсизлик дејилми? Кеҹ дә олса, буну јахшы дәрк едән Иззәт мүәллим Бакы шәһәринә үз тутур. 1979-ҹу илин декабр ајында алимлик фәалијјәтини давам етдирмәк мәгсәдилә о Бакыја көчүр вә Азәрбајҹан ССР Елмләр академијасынын ССРИ халгларынын республика Достлуг Сарајында мүһазирә шөбәсинин мүдири вәзифәсинә тәјин олунур. Бу, она алимлик дәрәҹәсини артырмаға јахшы имкан верир. «Инкишаф етмиш социализм дөврүндә (1960-1980) Азәрбајҹан Республикасы илә Шимали Гафгаз республикалары арасында игтисади вә мәдәни әмәкдашлығын мөһкәмләндирилмәси» мөвзусу үзрә докторлуг диссертасијасы үзәриндә ишләмәјә башлајыр. Лакин арзусуна чата билмир. 1985-ҹи илин октјабр ајынын 6-да гәфләтән дүнјасыны дәјишир. Һарада ишләмәсиндән асылы олмајараг өмрүнүн сонуна кими ичтимаи һәјатда чох фәаллыг көстәрмишдир. Дәрбәнд рајонунун, Дағыстан Республикасынын, Азәрбајҹан Елмләр Академијасынын Халг нәзарәти Комитәсинин секторунда, Бакы шәһәринин «Билик» ҹәмијјәтинин тарих үзрә методики Шурасынын, Достлуг Сарајынын партија тәшкилатынын бүро үзвү олараг бөјүк нүфуз газанмыш, ишләдији коллективләрин һөрмәт вә рәғбәтини газана билмишдир.

Белә инсанлар унудулмамалыдыр. Тәссүфләр олсун ки, индијә гәдәр онун хатирәсинин әбәдиләшдирилмәси үчүн рајон рәһбәрлији вә ичтимаијјәти һеч бир иш көрмәмишдир. Бир чох нәсилләрин тәлим вә тәрбијәсиндә хидмәти олан бәнзәрсиз натиг, көзәл педагог, шәрәфли инсанын кечдији өмүр јолу бир мәктәб вә бир нүмунә кими кәләҹәк нәсилләрә өтүрүлмәлидир. Јохса….

Кәрим КӘРИМОВ

ТӘБРИК ЕДИРИК !

Һәмкарымызын 70 - јашы

Ичтимаи-сијаси хадим, истедадлы журналист, шаир, јазычы публисист, тәрҹүмәчи Таһир Салеһин (Һаҹәлијев Таһир Сејидәли оғлу) октјабрын 26-да 70-јашы тамам олур.

Одлар дијары гардаш Азәрбајҹанын дилбәр кушәләриндән бири олан Губада дүнјаја көз ачмыш Таһир Салеһин талеји кешмәкешли, өмүр јоллары енишли-јохушлу олмушдур. Бу ад Азәрбајҹанда, мәскунлашдығы Дәрбәнд шәһәриндә, бүтүн Дағыстан Республикасында вә еләҹә дә, Русија Федерасијасында һамыја јахшы танышдыр.

Таһир Салеһ! Халглар достлуғунун тәрәннүмчүсү,мәдәни әлагәләримизин тәканверичи гүввәси, тарихимизин, әдәбијјатымызын гызғын тәблиғатчысы вә јајычысы, сүлһ, әмин- аманлыг ҹарчысы…, һәр шејдән әввәл исә вәтәндаш мөвгејилә Вәтән мәһәббәтини өзүндә бирләшдирән әсл вәтәнпәрвәр!

Таһир Салеһ ДР әмәкдар мәдәнијјәт ишчиси, узун илләр «Дәрбәнд» республика ичтимаи-сијаси гәзетинин шөбә редактору вәзифәсиндә чалышмышдыр. Өмүр пилләләриндә инамла, шәрәфлә аддымлајан, һәјатынын ән көзәл, камил вә мүдрик дөврүнү јашајан Таһир Салеһ ана тәбиәтә, Вәтәнә, торпаға, мәһәббәтә јүксәк емосијаларла, лирик дујғуларла долу шеирләр һәср етмишдир. О, 6 китабын мүәллифидир. «Дәрбәндә кәл», «Мән дә белә доғулмушам» шеирләр вә «Салам Таганрог!» сәнәдли китаблары охуҹу марағына сәбәб олуб.

Әсәрләри Азәрбајҹанын, Дағыстанын, Русијанын вә Түркијәнин бир чох китабларында, әдәби алманахларында, журналларында вә гәзетләриндә чап олунуб, Дағыстанын вә Русијанын мүасир шеир антолокијаларына дахил едилмишдир.

ССРИ, РФ вә ДР Журналистләр Иттифагларынын, Азәрбајҹан Јазычылар Бирлијинин вә Русија Јазычылар Иттифагынын үзвү олан Таһир Салеһ чәтин анларда А.А.Бакыхановун әдәби јадикары олан «Күлүстан» мәҹлисини (инди 15 илдир ки, Бејнәлхалг «Күлүстан» Әдәбијјатчылар Иттифагы) Дағыстанда јаратмыш, јашатмыш, ону халглар арасында һәрәкәтверичи әдәби гүввәјә чевирмишдир. «Күлүстан» әдәби-публисистик гәзетини нәшр етмишдир. Бејнәлхалг Әдәбијјатчылар Иттифагынын «Гызыл Гартал» мүкафатчысыдыр. Һаггында «Народныј Прометеј» («Халгын Прометеји») вә «Јолларда бәркијән өмүр» адлы китаблар чап олунмушдур.

Таһир Салеһ 1984-ҹү илдән Дағыстан Дөвләт Телерадио ширкәтиндә Азәрбајҹан верилишләри редаксијасынын баш редактору, сонра Дағыстан Азәрбајҹан Дөвләт Драм театрында директор-мүавини, бәдии- һиссә мүдири, «Вәтән» республика ичтимаи - сијаси гәзетиндә шөбә редактору вәзифәләриндә дә чалышмышдыр.

Гәлбиндә гүбар едән Вәтән һәсрәтилә јаздығы шеириндә бу мисралар:

Сәнин үрәјинлә
алараг нәфәс,
Сәнин көзләринлә
көрүрәм сәни.
Кимсә сәндән мәни
ајыра билмәз,
Кәл сил, көзүмдәки
чискини, чәни,- Еј Вәтән!

Һәмјерлимиз вә һәмкарымыз Таһир Салеһи анадан олмасынын 70-иллији мүнасибәтилә сәмими гәлбдән тәбрик едир, она аилә сәадәти,нәвә-нәтиҹә шәрафәти, мөһкәм ҹансағлығы вә кәләҹәк һәјатында даһа бөјүк јарадыҹылыг уғурлары арзулајырыг.

Һөрмәтлә: «Дәрбәнд» гәзетинин коллективи

ЕВИН ДИВАРЫНДАН ПУЛ ЧЫХДЫ

Дүнјанын бир нөмрәли мафиози сајылан Колумбија мафијасынын лидери Пабло Ескобарын гардашы оғлу беш ил јашадығы әмисинин евиндә дивардан 18 милјон доллар тапыб.

Узун илләр дүнјада кокаин тиҹарәтинә рәһбәрлик едән Пабло Ескобарын Меделиндәки евинин дивары ндан чыхан 18 милјон доллар пластик сарафанда олуб. Пулларын јанында бир гызыл гәләм, пејк телефонлары, камера вә бир фото тапылыб.

Мафија лидеринин гардашы оғлу буна гәдәр дә евдә бир нечә дәфә пул тапмышды, анҹаг бу пулларын һамысы чүрүк вәзијјәтдә олдуғундан истифадәјә јарарсыз иди.

Гејд едәк ки,1993—ҹү илдә АБШ кәшфијјатынын иштиракы илә кечирилән әмәлијјат заманы Меделиндәки бир евдә өлдүрүлән Пабло Ескобар узун мүддәт мәтбуатын күндәминдә олуб.

«Форбес» журналына көрә, Ескобар 25 милјард долларлыг сәрвәтлә дүнјанын 17-ҹи зәнкин инсаны олуб. Ескобарын лидери олдуғу мафија 1980-ҹи илләрдә дүнјада истеһсал олунан кокаинин 80 фаизинә нәзарәт едиб.

МӘНИМ АНА ДИЛИМ

Онун кими сәмими инсан олачағам

Еј һөрмәтли мүәллим,
Һәр көнүлдә јерин вар…
Әкдијин ағачларын
Күлү-чичәји солмаз.
Дүнјада сәнин кими,
Барлы бағбан тапылмаз.
Б. Ваһабзадә

Мүәллим, доғрудан да, бағбана бәнзәтмәк ән дүзкүн фикирдир. Бағбан мүхтәлиф ағачлардан мүхтәлиф мејвәләр алдығы кими мүәллим дә мүхтәлиф ушаглардан алдығы нәтиҹә илә фәрглидир.

Мәним фикримҹә, дүнјада мүәллимдән хошбәхт инсан јохдур. Бүтүн рәһбәр ишчиләр,пешә вә сәнәт саһибләринин һамысынын мүәллими олмушдур. Еләҹә дә, бағбанын өзү дә мүәллимдән дәрс алмышды. Күнләр кечир, илләр илләрә ҹаланыр, инсан чох шеји унудур. Лакин һеч заман мүәллим јаддан чыхмыр, хатирәдән силинмир. Ахы инсана елм гапысынын ачарыны мүәллим тәгдим едир, ону көзәл дүнја илә мүәллим говушдурур. Мүәллим һаггында повест, һекајә јазмаг аздыр. Мүәллим һаггында роман јазмаг лазымдыр.

Мән өз ана дили мүәллимим барәдә јазмаг истәјирәм. О мүәллим ки, мәни шифаһи халг јарадыҹылығымызын нүмунәләри илә таныш етмишдир. Бизә һәјатын ән көзәл симфонијасы олан лајланы, үрәкләри риггәтә кәтирән бајатылары өјрәтмиш, «Ана» китабымыз олан «Китаби-Дәдә Горгуд» дастанларынын һәр бир боју илә бизи таныш етмишдир. О мүәллим ки, Бабәк, Короғлу, Нәби кими мәрд, вәтәнпәрвәр, Никар вә Һәҹәр кими намуслу олмағы бизә төвсијә етмишдир.

Бу мүәллим, бајаг ана дилими гејд етдијим кими, мәним ана дили мүәллимим –Сәлимә мүәллимәдир. Сәлимә Әлибала гызы Исајева Азәрбајҹан Республикасынын көзәл күшәләриндән бири олан Хачмаз рајонунда дүнјаја көз ачмыш, орта тәһсилини баша вурдугдан сонра Бакы шәһәриндә М.Ф.Ахундов адына Педагожи Институтунун филолокија факүлтәсини битирмишдир. Сонра исә тале онун һәјатыны бизим көзәл Дәрбәнд шәһәримизлә бағламышдыр.

Ијирми илдир ки, Сәлимә мүәллимә Совет Иттифагы Гәһрәманы Шәмсулла Әлијев адына дөрд сајлы орта мәктәбдә Азәрбајҹан дили вә әдәбијјаты мүәллими ишләјир. О, һәм дә Азәрбајҹан Дөвләт Игтисад Университетинин Дәрбәнд филиалында да 17 илдир ки, фәалијјәт көстәрир.

Һәм шакирдләри, һәм дә тәләбәләри Сәлимә мүәллимәни чох севирләр. О, шакирдләрә вә тәләбәләрә Азәрбајҹан дилинин инҹәликләрини севә-севә өјрәдир, Азәрбајҹан шифаһи халг әдәбијјатыны,ј азылы әдәбијјаты ән зәнкин әдәбијјат кими бизләрә ашылајыр.

Мәним әзиз мүәллимәм Дәрбәнд шәһәрини өз вәтәни һесаб едир. Бизимлә олан сөһбәтләриндә о, тез-тез гејд едир ки, «Мән өмрүмүн јарысындан чохуну Дәрбәнддә кечирмишәм. Дәрбәнд мәним вәтәнимдир». Бу мөвзуда онун чохлу шеирләри дә вар. Ахы Сәлимә мүәллимә һәм дә бәдии јарадыҹылыгла мәшғулдур, көзәл шеирләр јазыр. О, өзүнү шаир сајмыр, амма биз ону шаир адландырырыг.

Һәр ил «Новруз» шәнлијини о, чох јүксәк сәвијјәдә һазырлајыр. Өтән илки «Новруз» шәнлијимиз бүтүн шәһәрә әкс-сәда салмышды.

Бајрамын сәһәриси күн мүхтәлиф шәһәр тәшкилатларындан «Тәшәккүрнамә»ләр аларкән, бизим севинҹимизин һәдди-һүдуду јох иди.

Сәлимә мүәллимә өз пешәси илә фәхр едир. Башладығы һәр бир иши мүтләг, сона чатдырыр. Һәр бир тәдрис или Сәлимә мүәллимә үчүн уғурла баша чатыр. Белә ки, онун шакирдләри мүхтәлиф шәһәр мүсабигәләриндә, тәдбирләрдә мүвәффәгијјәтлә иштирак едирләр. Шәһәр вә Республика үзрә олимпиадаларда галибләр вә мүкафатчылар кими һәмишә өндә олурлар. Сәлимә мүәллимәнин тез-тез чох мараглы ачыг дәрсләри олур.

Бу данышдыгларым әзиз мүәллимәмин педагожи фәалијјәтинин кичик бир һиссәсидир. Бу меһрибан гадын бизимлә тәрбијәви мөвзуларда мараглы сөһбәтләр апарыр. Биз гызлара о гәдәр дәјәрли мәсләһәтләр верир ки… Сәлимә мүәллимә бизимчүн әсл достдур. Һәр бир вәзијјәтдә бизә мүдрик мәсләһәтләр верир. Чәтин вахтларда елә сөзләр, елә мисаллар кәтирир ки, үрәкләримиз истиләнир. Елә оғланларын да һәјата һазырланмасында онун әмәји вар. Биримизин башы ағрыса, мүәллимә өзүнә јер тапа билмир, гајғысы, нәвазиши, мәлһәм тәсирли ширин сөзләри илә бизә шәфа верир. Онун үрәји санки бир мәшәлдир вә бизим һамымызы ишыгландырыр, гәлбимизә нур кәтирир. Һәр дәфә бу һиссләри кечирәркән санки көјүн једдинҹи гатына галхыр, гүрурланыр,фәхр едирик.

Үрәкләрдә диләкдир ана дили мүәллимим,
Инсан дејил, мәләкдир ана дили мүәллимим.
Бизә доғма анадыр, одумуза јанандыр,
Бизим үчүн сонадыр ана дили мүәллимим.

Бу ики бәнд мәним үрәјимдән кечәнләрин гыса мәзмунудур…Мән бүтүн мүәллимләрими севирәм. Ана дили мүәллимими исә һеч вахт унутмајаҹағам. Јәгин, бу она көрәдир ки, дүнјаја рус дилли бир ҹәмијјәтдә көз ачан бизләрә мәһз Сәлимә мүәллимә ана дилимизин ширинлијини, көзәллијини, әдәбијјатымызын зәнкинлијини һәзин Азәрбајҹан дилиндә бизә чатдырмышдыр. Буна көрә дә биз она миннәтдарлығымызы билдиририк.

Мән өз севимли, әзиз мүәллимәмә узун өмүр, ҹан сағлығы, аилә хошбәхтлији вә сечдији чәтин вә шәрәфли ишиндә уғурлар арзулајырам. Сөз верирәм ки, онун кими сәмими, дүзкүн, хејирхаһ бир инсан олаҹағам.

А.МӘҺӘРӘМОВА

МӘҺКӘМӘ ЗАЛЫНДАН

Мәһкәмә ҹәримәси илә әвәз олунду

Дәрбәнд шәһәринин 24 сајлы барыш мәһкәмәсинин ачыг мәһкәмә јығынҹағында Русија ДИН Дәрбәнд шәһәри үзрә шөбәсинин истинтаг бөлмәсинин мүстәнтиги мәһкәмә гаршысында Рамин Асланович Һәсәнова гаршы галдырылмыш ҹинајәт ишинә хитам верилмәси вә гәрарын мәһкәмә ҹәримәси илә ҹинајәт- һүгуги характерли ҹәзанын тәјин едилмәси һаггында вәкаләтнамәсинә бахылмышдыр.

Әввәлләр мәһкум едилмәмиш, орта тәһсилли, РФ вәтәндашы, һимајәсиндә 3 ушаг олан Дәрбәнд шәһәринин 7-ҹи маһалынын 137-ҹи кварталында јашајан Рамин Һәсәнов РФ Ҹинајәт Мәҹәлләсинин 114-ҹү маддәсинин 1-ҹи һиссәсиндә нәзәрдә тутулмуш ҹинајәти төрәтдијинә көрә тәгсирләндирилирди.

Апарылмыш истинтаг заманы мүәјјән едилмишдир ки, 08.08.2020-ҹи ил тарихиндә саат 19 радәләриндә С.Саруханов өзүнүн гоншусу В.Абдуризајевлә бирликдә Р.Һәсәновла мүнасибәтләри ајдынлашдырмаг мәгсәдилә онун евинә кәләрәк, дава-далаш салмыш, онун сағламлығына хәсарәт јетирән зәрбәләр ендирмәјә башламышдыр. Мәһкәмә јығынҹағында Р.Һәсәнов тәгсирини там бојнуна алмыш вә ҹинајәт ишинә хитам верилмәси вә онун мәһкәмә ҹәримәси шәклиндә ҹинајәт- һүгуги характерли ҹәримә илә әвәз олунмасы һаггында вәкаләтнамәнин верилмәсини дәстәкләмишдир.

Мәһкәмә мүстәнтигин вәкаләтнамәсини јеринә јетирмишдир.

Н. МӨВСҮМОВ ,
Русијанын Дәрбәнд шәһәри үзрә ИБ-нин мүстәнтиги, әдлијјә баш лејтенанты

ГӘҺРӘМАН УШАГЛАР

Дағыстанлы јенијетмәләр - китабын гәһрәманларыдыр

Мисилсиз рус китабынын иkinҹи ҹилдиндә “Гәһрәман ушаглар һаггында нағыллар” да (башлығына бахмајараг, китабдакы бүтүн һекајәләр реал һадисәләрә әсасланыр, садәҹә “нағыллар” сөзү ушаглара даһа јахындыр) ики һекајәнин гәһрәманлары Дағыстан ушагларыдыр: Мүслүм Далгатов вә Ирадә Ханова ... Бу барәдә “Подвиги” лајиһәсинин баш редактору Наталја Широкова хәбәр акентлијинә данышды.

“Әлбәттә ки, инсанлары гуртармагла, хүсусән һәјатларыны тәһлүкә алтына алмагла ушаглар јох, мүтәхәссисләр мәшғул олмалыдыр. Анҹаг һәјатда бәзән көмәк көзләмәк үчүн бир јер олмадыгда бир сыра һаллар ортаја чыхыр. Бу анларда боғулан достуну хилас едән Мүслүм кими өзүнә һаким олмалы вә әзмкарлыг көстәрмәлисән. Ирадәнин тарихи исә бизә ачыг шәкилдә көстәрир ки, гајғыкеш бир инсан, өзү дә чәтин бир һәјат вәзијјәтиндә олмасына бахмајараг, јүзләрлә инсана көмәк едә биләр ”,-деди Широкова. Хатырладаг ки, “Икидликләр топлусу” на јалныз ушагларын һекајәләри дејил,

онларын өзләринин дә мүкафатландырылмасы дахилдир. Мәсәлән, өз јолдашыны хилас едән Мүслүм, “Ҹәсарәтә көрә” медалы илә тәлтиф едилди.

“Достумла мән бир учурумун кәнарында дајанмышдыг. Достум ашағыда нә олдуғу илә марагландығы үчүн, бир аз да јахына кәлди, бүдрәјиб јыхылды. Ону тутуб сахламаг мүмкүн дејилди вә икимиз дә чаја дүшдүк. Өзүмә кәлдикдә, јанымда достуму көрдүм вә ону чыхармаға чалышдым, амма сағ голум сындығы үчүн бачармадым. Сонра сағлам әлимлә ону судан чәкмәјә башладым ”дејә Мүслүм даһа сонра хатырлајыр. Достуну курулдајан дағ чајындан чыхаран Мүслүм ону өзүнә кәләнә гәдәр көзләди вә сонра бирликдә учуруму галхдылар.

Топлунун дикәр гәһрәманы Ирадә Ханова маһны охумағы чох севир. Әлил ушагларын бөјүдүјү аиләләрә тез-тез баш чәкир вә кичик консертләр тәшкил едир. Һәм дә тез-тез ушаглары реабилитасија мәркәзиндә вә дикәр хәстәханаларда вә әлилләр үчүн интернат мәктәбләриндә маһны охумаға дәвәт олунур. Илк бахышдан һекајәсиндә фөвгәлтәбии бир шеј јохдур, бир чох гыз маһны охумағы севир, амма һәгигәт будур ки, Ирадә өзү дә анаданкәлмә јеријә билмир ...

Гәһрәман ушаглар һаггында нағыллар топлусунун иkinҹи ҹилдинә өлкәмизин ушагларынын иштирак етдији 30 реал һадисә дахилдир. Онлар достларыны хилас едир, һејванлара шәфа верир, кәшфләр едир вә башга јахшы вә хејирхаһ ишләр көрүрләр. Нағыллардан сонра топлунун мүәллифләри белә бир һәгигәт барәдә мәлумат верирләр ки, ади бир инсан- һеч бир гејри- ади күҹ олмадан да гәһрәманлыг көстәрә биләр. Топлунун өзү 3+ категоријасына аиддир, парлаг шәкилдә тәсвир едилмишдир вә һәм мүстәгил охумаг, һәм дә аилә илә бирликдә вә ибтидаи синифдә тематик дәрсләр апармаг үчүн ујғундур.

Хатырладаг ки, “Подвиги” лајиһәси 2013-ҹү илдә јарадылды, “Ади инсанларын 100 гәһрәманлығы” топлусунун биринҹи ҹилди халгын пулу илә нәшр олунду. Лајиһә һаггында әтрафлы мәлуматы онун сајтында тапа биләрсиниз.

Заур ӘЛИЈЕВ

КӘНЧ ФЕРМЕРЛӘР

Дағыстанлы тәләбәләр галиб кәлди

Русија Федерасијасынын 51 субјектиндән олан кәнч фермерләрдән ибарәт командаларын тоггушдуғу "Јени ишә башлајан фермер" бизнес- ојунунун Үмумрусија мәрһәләсинин финалында, арычылыг вә балын гисмән ишләнмәси лајиһәси илә республикамызын командасы рәгибләрини - аграр коллечинин тәләбәләрини мәғлуб етди. Бу барәдә "Дағыстан" РИА-ја рекионал кәнчләр шөбәсинин мәтбуат хидмәтиндән мәлумат верилиб.

"Тәдбир Русија Кәнд Кәнчләри Бирлији тәрәфиндән РФ Кәнд Тәсәррүфаты Назирлији вә ФАДМ-ин иштиракы илә кечирилир. Бизнес лајиһәләринин инкишаф етдиричиләри арасында галибләр дөрд категоријада сечилди: мәктәблиләр, кәнд тәсәррүфаты коллечләринин тәләбәләри, кәнд тәсәррүфаты тәләбәләри вә аспирантлары".

Мәтбуат хидмәти Бејнәлхалг иш ојунунун финалынын кәлән ил кечириләчәјини хатырлады. Бурада Беларусија, Газахыстан вә Русија Федерасијасындан командалар иштирак едәчәкдир.

ТӘҺСИЛ

«Бөјүк дәјишиклик» мүсабигәси кечирилди

2020-чи ил, октјабрын 19-да Шимали Гафгаз Федерал Даирәсиндән олан 157 нәфәр шакирд Маһачгалада јерләшән «Журавли» елми- сағламлыг мәркәзиндә «Бөјүк дәјишиклик» Үмумрусија мүсабигәсинин икинчи јарымфиналында иштирак етмишдир.

Үч күн әрзиндә давам едән мүсабигәдә ушаглар финала чыхмаг үчүн чалышмыш вә нәтичәләрә көрә онларын 300-нү бир милјон, дикәр 300 нәфәрини исә 200 мин рубл мүкафат көзләјирди.

Јарымфиналын програмына Русијанын бир чох апарычы ширкәтләринин вә али тәһсил мүәссисәләринин софт-скилф кејс тапшырыглары, инкишаф тренинкләри, «Фајдалы програмлар» дахилдир. Бунунла белә мүсабигә иштиракчыларыны јарадычы устад саатлар («мастер класс»), команда формалашмасына аид мүхтәлиф ојунлар көзләјирди.

Гејд етмәк лазымдыр ки, мүсабигә лазыми санитар-епидемиоложи тәләбләрә әмәл олунмагла кечирилир. Платформанын имканлары коронавирус пандемијасы илә әлагәдәр јаранмыш Русијанын санитар-епидемиоложи нәзарәт идарәси тәрәфиндән мүәјјәнләшдирилмиш тәһлүкәсизлик гајдаларына риајәт едәрәк, о чүмләдән тибби һејәтин дә мөвчудлуғуну тәмин етмишди.

Икинчи нөвбәнин тәнтәнәли ачылышына Дағыстан Республикасынын Елм вә Тәһсил назири Уммупазил Омарова, Кәнчләр назири Камил Саидов вә башга рәсми шәхсләр иштирак едирдиләр.

«Бу чүр иримигјаслы вә нүфузлу мүсабигә чәрчивәсиндә сизләри Республикамызда гәбул етмәкдән бөјүк мәмнунлуг вә гүрур дујуруг. Сиз јарымфинала кечмәклә артыг галибсиниз. Мән сизләрә уғур диләјәрәк, бурада вахтынызы сәмәрәли кечирмәјинизи, өзүнүзә јени достлар тапмағынызы арзулајырам», -деје елм вә тәһсил назири иштиракчылары саламлады.

«Белә мүсабигәдә иштирак етмәклә сиз өзүнүз үчүн јени имканлар ачырсыныз вә бу фәаллыг өз бәһрәсини верәчәк. Гаршынызда јени мәгсәдләр гојун вә онлара чатын», - дејәрәк кәнчләр назири Камил Саидов өз чыхышыны тамамлады.

«Бөјүк дәјишиклик» мүсабигәси Президент платформасынын лајиһәсидир, өлкәмизин бүтүн регионларындан 6 милјондан чох мәктәбли иштирак едир. Мүсабигә доггуз тематик истигамәтдә кечирилмишдир: јени медиа, инчәсәнәт вә јарадычылыг, еколокија, јашајыш мүһити, сағлам һәјат тәрзи, елм вә технолокија, көнүллүлүк, сәјаһәт вә туризм, тарихи јаддаш.

ВИРТУАЛ ҺӘЈАТ

Интернетдән тәһлүкәсиз истифадә

Һал-һазырда һәјатымыза бир чох јениликләр дахил олмушдур. Бунунла белә, башга бир һәгигәт дә вар ки, бу јениликләрин чоху инсан һәјатына, үмумијјәтлә чәмијјәтимизә мәнфи тәсир көстәрир. Бу бахымдан, әһалинин, хүсусән дә јенијетмә вә кәнч нәслин нүмајәндәләринин интернет шәбәкәсиндән истифадәсиндә бир сыра нараһатчылыг доғуран мәсәләләр вар. Мәһз буна көрә дә һәм өлкә, һәм дә республика сәвијјәсиндә интернетдән тәһлүкәсиз истифадә мәсәләләринә хүсуси диггәт јетирилир.

Н.С. Әһмәдов адына Рукәл кәнд орта үмумтәһсил мәктәбиндә 17 октјабр 2020-чи илдән 24 октјабра кими «Интернетдән тәһлүкәсиз истифадә» мөвзусунда бир сыра тәдбирләр кечирилмишдир.

Бу тәдбирләрин апарылмасында мәгсәди интернетдән тәһлүкәсиз истифадә рекионал сијасәтин тәләбләрини јеринә јетирмәк мәгсәдилә Елм вә Тәһсил назирлијинин төвсијәләринә әсасән бүтүн тәһсил мүәссәләриндә шакирд вә валидејнләрини Интернет шәбәкәсиндән тәһлүкәсиз истифадәси үчүн информасија технолокијаларындан истифадә мәдәнијјәтини артырмаг иди.

Бу тәдбирләр чәрчивәсиндә: «Компүтер билгичиләринин јарышы», «Биз интернетдән ағылла истифадә едирик, «Информатика биличиләри», «Мән вә мәним виртуал достларым», «Интернет фајдалыдыр, јохса зәрәрдир?» мөвзуларында презентасијалар апарылмышды. Кечирилмиш тәдбирләрдә мәктәб шакирдләринин чоху иштирак етмишди: 1-4-чү синифләрин 70 фаизи, 5-9-чу синифләрин 80, 10-11-чи синифләрин 90 фаизи.

Бүтүн апарылмыш тәдбирләрин әсас маһијјәти интернетдән истифадә заманы мәсулијјәтлә, тәһлүкәсиз давраныш гајдаларыны ашыламаг мәгсәди дашыјырды.

Мәктәбин информатика мүәллими Јенисеј Мәчидов шакирдләри интернет шәбәкәсиндән истифадә гајдаларыјла таныш етдикдән сонра, шәбәкәдән истифадә заманы растлаша биләчәк тәһлүкәләрдән сөһбәт ачды. Шакирдләр «Интернетдә тәһлүкәсизлик гајдалары», «Мәним виртуал достларым» филмләринин презентасијасыны бөјүк марагла изләдиләр. «Интернетдән тәһлүкәсиз истифадә» һәфтәсинин сонунда мәктәбин тәрбијә ишләри үзрә директор муавини Кифајәт Бабајева мөвзуну экс етдирән буклетләр һазырлајыб иштиракчылара пајлады.

Ибтидаи синиф шакирдләри дә валидејн ичласлары, синиф саатлары вә бир чох башга марағлы тәдбирләр кечирилмишдир.

5-9-чу синифләрдә «Ушаглар үчүн тәһлүкәсиз интернет», «Интернет шәбәкәсиндә нечә достлуг етмәк лазымдыр?» вә башга мөвзуларда мәрузәләр дә сәсләндирилмишдир.

10-11-чи синиф шакирдләринә исә «Тәһлүкәсиз интернет-јахшы интернетдир», «Интернет вә ондан асылылыг» кими филмләр нүмајиш олунмушдур.

Беләликлә, «Интернетдән тәһлүкәсиз истифадә» һәфтәсинин апарылмасы сон вахтлар интернет шәбәкәсиндә чәмијјәтимизи сарсытмаға јөнәлтмиш пис вәрдишләрин габағыны алмаг, кәнч нәслин елмин инкишафындан јарарланмасыны мәсулијјәтлә, ағылла тәнзимләнмәсинин вачиблијини баша салмаг мәгсәди дашыјырды.

Севилә Күлмәһәммәдова

СӘМАДА САЗДА ИФА

Түркијәнин Тәкирдағ шәһәриндә полис ишчиси Јунус Кошар парашүтлә сәмада оларкән саз аләтиндә ифа едиб. «Анадолу» акентлијинин хәбәр верир ки, екстрим һәвәскары мәшһур түркијәли сәнәтчи Нешет Ерташын түркүсүнү охујуб.

БУ ӨЛКӘДӘ ӨЛҮМ ҺӨКМҮ ЛӘҒВ ЕДИЛДИ

Газахыстан бејнәлхалг протоколлара гошулараг өлүм һөкмүнү ләғв едиб. Бу барәдә өлкәнин Харичи Ишләр Назирлији бәјанат јајыб. Билдирилиб ки, Газахыстанын 2003-чү илдән өлүм һөкмүнә мүддәтсиз мораториум гојмушду. 2004-чү илдән башлајараг бу һөкм өмүрлүк азадлығдан мәһруметмә чәза илә әвәзләниб.

Һазырда Газахыстанда барәсиндә өлүм һөкмү чыхарылан 1 нәфәр вар. «Алмата атычысы» олараг танынан Руслан Кулекбајев 2016-чы илдә 10 нәфәри күлләләјәрәк өлдүрмүшдүр.

2020-ЧИ ИЛ НОБЕЛ МҮКАФАТЛАРЫНЫН САҺИБЛӘРИ

Исвечин пајтахты Стокһолмда 2020-чи ил Нобел һәфтәси чәрчивәсиндә әдәбијјат саһәсиндә галибин ады мәлум олуб.

Бу ил мүкафата америкалы шаирә Луиза Глук лајиг көрүлүб. 77 јашлы шаирә әдәбијјат үзрә Нобел мүкафатыны алан 16-чы гадын олуб.

Игтисадијјат үзрә Нобел мүкафатына америкалылар Пол Милгром вә Роберт Уилсон лајиг көрүлүб.

Онлар һәррач нәзәријјәсиндә јениликләрә вә јени һәррач форматынын јарадылмасына көрә мүкафат алыб.

Физика үзрә мүкафатларын саһибләринин ады ачыгланыб. Бу ил бу мүкафаты британијалы Рочер Пенроуз, алманијалы Рејнһард Кентсел вә америкалы Андреа Кез әлдә едибләр.

Онлар каинатда гара дәликләрин өјрәнилмәси саһәсиндә тәдгигатлара көрә мүкафата лајиг көрүлүбләр.

Гејд едәк ки, тибб,физика, кимија,әдәбијјат,сүлһ вә игтисадијјат саһәсиндә Нобел мүкафатлары декабрын 10 –да, Алфред Нобелин өлүмүнүн илдөнүмүндә галибләрә тәгдим олуначаг.

РУСИЈА ИКИНЧИ ПЕЈВӘНД ҮЧҮН ТАРИХИ АЧЫГЛАДЫ

2 ај әввәл коронавирус вaксинини гејдијјатдан кечирән Русија икинчи вaксинин гејдијјатдан кечәчәји тарихи ачыглајыб.

Русија икинчи коронавирус пејвәндинин гејдијјаты 15 октјабр тарихинә гәдәр тамамлајачағыны ачыгламышды.

Хатырладаг ки, дүнјада гејдијјатдан кечән илк COVID-19 пејвәнди «Спутник V» адлы рус пејвәнди иди.

Баш редактор әвәзи
Т.Г. ӘЛӘКПӘРОВ

Мәсул катиб
А.А.АҒАКИШИЈЕВА

Шөбә редактору:
Т.Т.ҺАЧӘЛИЈЕВ

Мүхбирләр:
Һ.Һ. КӘРИМОВ
С.П.КҮЛМӘҺӘММӘДОВА
А.Г.МӘММӘДОВА
К.Г.БАБАЈЕВА
Н.А.ГУЛИЈЕВ

Еһм оператору
А.Ј.АҒАКИШИЈЕВА

Баш мүһасиб
М. И.РӘҺИМОВА

РЕДАКСИЈАНЫН ВӘ НӘШРИЈЈАТЫН ҮНВАНЫ:

368600, Дағыстан Республикасы, Дәрбәнд шәһәри, Ленин күчәси, 37
тел.-факс (240) 4-73-59,
факс (240) 4-74-33
www.derbend.ru
(E-mail: gazetaderbend@mail.ru)
Телефонлар: баш редактор 89894856030, үмуми шөбә 89280562728

«Типографија-М» ММЧ-дә чап едилиб.
Индекс 368600
Мәтбәәнин үнваны
Дәрбәнд шәһәри,
С.Гурбанов күчәси, 25
Телефон: 4-50-76

Гәзетин чапынын кејфијјәти барәдә мәтбәәјә мүрачиәт едә биләрсиниз.

Рабитә, информасија технолокијалары вә күтләви коммуникасијалар саһәсиндә нәзарәт үзрә Федерал хидмәт (Роскомнадзор).
Күтләви информасија васитәләринин гејдијјаты һаггында
Шәһадәтнамә
ДР үзрә рабитә, информасија технолокијалары вә Күтләви коммуникасијалар саһәсиндә нәзарәт үзрә Федерал хидмәт идарәси.
ПИ № ТУ05-00349 01 декабр 2016.

Материалларда кедән фактлар үчүн мүәллифләр мәсулијјәт дашыјырлар. Мүәллифләрин мөвгеји илә редаксијанын мөвгеји үјғун кәлмәјә биләр.

Индекс: 1 иллији 63242
6 ајлығы 51341
Чапа имзаланды:
22. 10. 2020.
Фактики олараг 9.30
Саат 10.00
Тираж 2000
Сиф. №